

КОЛЕКЦІЯ ВИШИВОК – БЕЗЦІННЕ НАДБАННЯ ШКОЛИ

*Рушник – це не просто тканина,
Байдужими він не лиша.
У ньому українська людина,
У нього українська душа.*
Галина Ітченко

Прадавнє мистецтво вишивки можна назвати світлою перлиною духовності українського народу.

З давнім мистецтвом вишивання пов'язана вся багатотисячолітня історія нашого народу, його пошуки, радість і горе, перемоги і поразки, сподівання на краще майбутнє.

Жодна подія у житті українця не обходиться без рушника. Він є символом добра і краси, оберегом і святинєю для кожного українця.

Ось чому п'ятнадцять років тому в нашій школі-інтернаті № 11 для слабозорих дітей (Голосіївський р-н м. Києва) народилася ідея створити колекцію рушників, вишитих власноручно. Ми вирішили зробити свій внесок у духовне відродження України, у продовження та розвиток її кращих традицій, її давнього рукотворного мистецтва.

Цю роботу розпочинали директор школи Галина Михайлівна Поповська, заступник директора з навчальної роботи Галина Григорівна Павлик та вісім майстринь школи. Згодом до них приєдналася більша частина колективу. Нині в колекції 100 рушників.

Велику увагу надбанню школи приділяє теперішній директор Кулеша Ірина Андріївна, заступники Валентина Василівна Омельченко та Світлана Василівна Яремчук.

Унікальність та неповторність колекції полягає в тому, що вишиті рушники представляють самобутність вишивки кожної області України. Наприклад, вишивкам Київщини характерне поєднання соковитого червоного кольору з чітким графічним окресленням малюнка чорним кольором.

Полтавські вишивки відзначаються ніжною гамою кольорів. Найчастіше використовуються відтінки блакитного, вохристого, рожевого кольорів. Давні полтавські рушники були переважно червоного кольору. Найбільш типовими для Чернігівщини вважаються білі вишивки з поєднанням прозорих швів гладдю. Дуже обережно на Чернігівщині ставляться до червоного і чорного кольорів. Полюбляють різнобарв'я, а також усі відтінки коричневого. Саме такі рушники є в нашій колекції. Вишивки Рівненської та Волинської областей стримані, чітко окреслені, графічно виразні.

Рушники Західного регіону України неможливо сплутати з іншими. Вони абсолютно своєрідні, самобутні. Велична краса Карпатської природи сприяла увиразненню геометричного орнаменту рушників, широкому використанню зеленого кольору усіх відтінків. Щодо особливостей малюнка, то обов'язковим є виділення центру композиції. Решта площини орнаменту закривається великою кількістю дрібних елементів, що, наче чудові перлини, заповнюють весь внутрішній простір рушника, створюючи враження рельєфного малюнка.

Надзвичайно красиві подільські вишивки. Серед них бездоганною та витонченою є вишивка Вінниччини. У ній домінує чорний колір, поєднуючись з вишневим, жовтим та зеленим.

Однією з найбільш складних за технікою й орнаментом вважається вишивка Тернопільської області, яка виконується вовною, а орнамент виходить без пробілів.

Вишивкам південних та східних областей України властиві як геометричний, так і рослинний орнаменти, яскрава гама кольорів. Рушники цих областей різнокольорові, барвисті.

Абсолютно кожний рушник нашої колекції розкриває багатство творчої фантазії майстринь, тонке відчуття прекрасного, захоплює піднесеним світом поетичних образів, відтворених у рушниках.

В орнаментах своїх рушників майстрині відтворили вічні теми людського буття: добро, щастя, кохання, материнство.

Кабінет українознавства, в якому знаходиться колекція рушників, грає усіма веселковими барвами, випромінюючи теплоту сердець та високі поривання душ майстринь, що творили цю красу. Так і хочеться звернутися до кожного, хто заходить до кабінету:

*Погляньте на ці рушники,
Почуйте мелодію дивну:
Веселу, п'янку, запальну,
Чи тиху, ласкаву і ніжну,
Відчуйте всім серцем її!*

(Галина Ітченко)

Ця кімната, так щедро прикрашена рушниками, улюблена в школі, тому що кожен з нас – дорослих та дітей – відчуває «вічну пісню барв і кольорів, неповторну музику натхнення», що панує в ній.

Найбільший внесок у створення колекції зробили: Н. Козлова, Л. Токар, К. Дичко, Г. Поповська, Г. Павлик, Н. Вінницька, Г. Ітченко, В. Омельченко, Т. Бондарик, Л. Безолюк, Н. Коржова, Е. Миронова та ін.

Окремо представлена персональна виставка робіт лікаря школи Ніни Павлівни Козлової (десять рушників). Колекція вражає багатством орнаментальних композицій та різнобарв'ям кольорових поєднань.

У кожного рушника нашої колекції є назва, а точніше – ім'я.

Назви рушників відображають:

1. Стан душі вишивальниці («Натхнення», «Окрилення», «Мелодія серця», «Музика душі», «Поклик юності» та ін.).

2. Ставлення до того, що робить майстриня («Ця калина так довго росла біля серця», «То не квіти – то кохання»).

3. Широку палітру почуттів («Ніжність», «Вірність», «Радість» та ін.).

4. Різноманітні явища природи, з якими асоціюється уява майстрині («Зорепад», «Елегія осені», «Травневі зливи», «Чаклування весни», «Земля цвіте» та ін.).

5. Філософські поняття («Живе і вічне», «Пам'ять», «Погляд у вічність» та ін.).

У кабінеті українознавства відчувається особлива атмосфера світла і спокою. Це не випадково, її створюють рушники – обереги, осіяні високим світлом ікон-оберегів. Їх у нашій колекції шість. Це роботи Галини Михайлівни Поповської та медичної сестри Катерини Василівни Дичко.

Немов урочистий церковний спів, бринять на іконах ясні співзвуччя кольорів, червоних

та синіх, відтінених чистими берегами золотавого фону. Любовно вишиті майстринями, вони стверджують повноцінну красу життя та мучеництво хресного шляху Ісуса заради цієї краси.

Крім рушників та ікон, майстрині-вишивальниці витворили картини різноманітної тематики. Всю красу природи у її буянні, цвітінні, згасанні намагалися показати вони на своїх картинах. Особливо приваблює різноманіття нижніх прекрасних квітів. Бездоганно виглядають картини, вишиті за сюжетами художників Левітана, Серова, Куїнджі та ін.

У 2008 р. кабінет українознавства отримав пам'ятний подарунок – вишитий рушник від Тамари Василівни Степаненко. Цей рушник зайняв почесне місце у нашій колекції.

Т. Степаненко – автор ідеї акції «Рушник національної єдності». Учні школи зустрічалися з цією талановитою жінкою, тримали в руках рушник, що став оберегом всієї України, захоплювалися його надзвичайною дивовижною красою, слухали цікаву розповідь про історію його творення, адже в рушник зашили свої найкращі побажання Україні, її народу, своїм нащадкам більше тисячі людей. Діти пообіцяли автору ідеї Великого національного рушника оберігати нашу шкільну колекцію вишитих рушників і на її зразках вивчати особливості української народної вишивки – життєдайного джерела народної майстерності.

У 2010 р. у Києві була започаткована акція з вишивання рушника «Оберіг української столиці», мета якої – формувати у громадськості почуття гордості за столицю України, сприяти відродженню народних традицій та ремесел.

Урочисте вишивання рушника «Оберіг української столиці» розпочалося 25 жовтня 2010 р. у нашій школі-інтернаті. Перші стібки на полотні поклала першокласниця Оля Приз. З гордістю та хвилюванням його тримали у руках учні школи.

Саме в кабінеті українознавства учні вивчають такі теми українознавства, як «Особливості українського орнаменту», «Українська вишивка», «Рушники у звичаях та традиціях нашого народу». Діти вчаться «читати» рушники, адже орнамент рушника складається з окремих деталей, знаків, символів. Це прадавні магичні знаки, які відображають історичну пам'ять нашого народу.

**Урок
українознавства**

Роботи з колекції використовуються у виховних заходах школи. «Дотик до прекрасного...» – так називається екскурсія, що її проводять учителі українознавства, знайомлячи учнів школи з роботами наставників.

**Учні школи-інтернату №11 тримають макет рушника
«Оберіг української столиці»**

Всі ми – дорослі та наші вихованці – живемо серед краси прадавнього народного мистецтва, відтвореного нашими руками. Ця краса піднімає нас над буденним, підносить наші душі до високого, захоплює, окрилює, збагачує.

Валентина НОВОТНА
вчитель українознавства школи-інтернату
№11 м. Києва